

КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядається суть особистісно-орієнтованого професійного навчання, розкриваються основні проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців технічного профілю. Однією з проблем є недостатня культурологічна підготовка майбутніх інженерів. До вирішення цієї проблеми розглядається культурологічний підхід до особистісно-орієнтованого професійного навчання. Аргументується необхідність формування у майбутніх інженерів культурологічних знань, які стимулюють творчий пошук, допомагають самопізнанню, саморозвитку. Культурологічний підхід розглядається як засіб формування гуманістичних цінностей, формування світогляду майбутніх фахівців.

Ключові слова: інженерна діяльність, особистість, професійне навчання, культурологічний підхід, культурологія, особистісно-орієнтоване навчання, вищий навчальний заклад.

Постановка проблеми. Пріоритетом основних структурних засад створення європейського освітнього простору Комісія Європейського Союзу визначила високий рівень діяльності у галузі створення та впровадження стандартів підготовки фахівців професійної освіти, оскільки саме сучасні проблеми професійної освіти потребують спільних зусиль щодо їх вирішення [2, с.190].

Н.Г.Ничкало зазначає, що нині головним завданням професійного навчання є підготовка кваліфікованих конкурентоспроможних кадрів із високим рівнем професійних знань, умінь, навичок і мобільності, які відповідають вимогам науково-технічного прогресу і ринковим відносинам в економіці, виховання соціально активних членів суспільства, формування в них наукового світосприйняття, творчого мислення, кращих людських якостей, національної свідомості [1, с.11].

Особистісно-орієнтоване навчання означає, що формування особи молодого спеціаліста не можна обмежити рамками професійних знань. У зв'язку з цим виникає необхідність перегляду системи цілей освіти, зміни її пріоритетів, перенесення акценту зі знань спеціаліста на всебічний розвиток його особистості. Безперервна професійна освіта – це також розвиток культури індивіда, отже залучення до культури- одне з головних завдань професійної підготовки спеціаліста, яке залишається і після закінчення вищого навчального закладу. Саме тому виникає необхідність перегляду навчальних планів підготовки фахівців технічного профілю, включенням до них дисциплін культурологічного циклу.

Метою цієї статті є обґрунтування важливості залучення до культури майбутніх інженерів, як одного з головних завдань особистісно-орієнтованого професійного навчання; довести актуальність цієї проблеми; проаналізувати культурологічний підхід як засіб формування світогляду майбутніх фахівців, який орієнтує на гуманістичні цінності, допомагає самопізнанню, саморозвитку.

Аналіз останніх досліджень. Фундамент культурології був закладений у роботах М.Вебера, Н. Гартмана, Т. Лессінга, Г. Ріккерта та інших зарубіжних вчених. Культурологічними дослідженнями займалися С.Аверінцев, М.Петров, Л.Баткін, В.Біблер, С.Матвеев. Значний внесок у дослідження окремих аспектів освіти, орієнтованих на культуру, зробили такі філософи та психологи, як М. Бахтін, Л. Виготський, Г. Батищев, М. Мамардашвілі, М. Драгоманов, М. Грушевський, П. Куліш та інші.

Основи культурологічного підходу до освіти розробляли Є.В.Бондаревська, С.В.Кульневич, А.П.Валицька, Н.І.Алексеев, Ш.А.Амонашвілі, А.Г.Асмолов, О.С.Газман, В.П.Зинченко, І.О.Зязюн, В.В.Серіков, В.А.Сластьонін, Є.Н.Шиянов, І.С.Якиманська та ін. Ці науковці створили теоретичні передумови для постановки й подальшої розробки проблеми культурологічного підходу в сучасній освіті.

Виклад основного матеріалу. Мета особистісно-орієнтованого навчання – гармонійне формування і всебічний розвиток особистості українського громадянина, повне

розкриття його творчих сил, набуття власного «Я», неповторної індивідуальності. Він має стати суб'єктом життєдіяльності, професійної діяльності, а не опанувати тільки певну сукупність загальнонаукових і професійних знань, навичок і вмінь [5].

Для цього педагог повинен знайти такий підхід, який допоможе майбутньому фахівцю знайти самого себе, допоможе закласти в нього механізми адаптації, самовизначення, саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення в умовах навчально-пізнавальної діяльності, які сприятимуть становленню творчої особистості.

Ми вважаємо, що саме культурологічний підхід сприяє становленню творчої особистості, допомагає оволодіти основами правової, політичної, професійної, естетичної культури, допомагає побачити перспективи подальшого розвитку та впровадити їх в життя.

Треба зазначити, що останнім часом у педагогіці неухильно зростає увага до культурологічних проблем в освіті. Взаємодія культури і освіти – тенденція нашого часу, так як пріоритетною цінністю сучасної освіти являється розвиток вільної і творчої особистості.

Культурологічний підхід до проблем професійної освіти дозволяє подолати суперечність між духовним і матеріальним, що існує у сфері освіти. Інструментально-нормативна модель підготовки спеціаліста сьогодні повинна бути замінена культурно-творчою моделлю, яка спирається на визнання принципової незавершеності культурно-освітнього шляху людини, індивідуалізації освітньої траєкторії. Культурологічний підхід має своєю основою аксіологію – вчення про цінності. Людина розвивається шляхом освоєння нею культури як системи цінностей і одночасно стає творцем нових елементів культури, тобто відбувається становлення індивіда як творчої особистості. Тому культурологічний підхід посідає провідне місце в дослідженні проблем гуманітарного знання. В галузі педагогічних наук культура розглядається як природне середовище виховання і розвитку особистості; культура виступає як мета і засіб, а також як результат навчально-виховного процесу; культуротворча функція навчання і виховання знаходить вияв у створенні культурних цінностей, головною з яких є особистість [4].

Культурологічна підготовка інженерів вищих навчальних технічних закладів освіти є складною і багаторівневою педагогічною системою. Зміст цієї системи має відповідати меті, завданням конкретного напрямку інженерно-педагогічної діяльності. Особливістю культурологічної підготовки майбутніх інженерів є її спрямованість на виховання професійних і загальнолюдських якостей, які дозволяють найефективніше досягти практичних результатів технічної і гуманітарної підготовки.

Але досвід викладання культурологічних дисциплін у вищому технічному навчальному закладі дає підстави стверджувати, що значний обсяг, складність і різноманітність матеріалу за умови обмеженої кількості навчальних годин не дозволяє у рамках лекційних та практичних занять розвивати у студентів пам'ять, мислительні операції аналізу та синтезу, а також навчити їх використовувати необхідний культурологічний апарат [3, с.19].

Висновки. Проаналізувавши новітні тенденції в освіті, можна зробити висновок, що у професійному навчанні усесторонній розвиток особистості і підвищення її культурного рівня вчені вважають дуже важливим, тому що це пов'язано не тільки з конкретною спеціальністю, а з майбутнім професійним та творчим життям фахівця.

Але не зважаючи на те, що зараз гостро поставлене питання про формування культури фахівців, в якій поєднуються як високий професіоналізм, так і високий культурний рівень, вміння творчо мислити, прагнення до самоосвіти, це питання не знаходить свого рішення на практиці. Треба переглядати навчальні плани до поглиблення культурологічної спрямованості усього навчального процесу.

Список використаної літератури

1. Ничкало Н.Г. Професійно-технічній освіті – державну підтримку та науково-педагогічне забезпечення / Н.Г. Ничкало // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. – 1995. – Вип. 15. – С. 11.
2. Сисоєва С.О. Проблема критеріїв ефективності професійної підготовки в контексті євроінтеграції. Педагогічна і психологічна науки в Україні. Зб. наук. пр. До 15-річчя АПН України: у 5 т. / С.О. Сисоєва. - К.: Педагогічна думка, 2007. – –

Т. 5: Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2007. – 392 с.

3. Уваркіна О.В. Педагогічні умови оптимізації та підвищення ефективності культурологічної підготовки майбутніх інженерів засобами дистанційного навчання./ О.В. Уваркіна, С.І. Дичковський// Гуманітарні науки. – 2008. – №1. – С. 18 – 27.

4. Чередниченко Г.А. Культурологічний підхід до формування особистості майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки / Г.А.Чередниченко, Н.Т. Тверезовська // Педагогічні науки. 5 Сучасні методи навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_20011/Pe

5. Ягупов В.В. Ознаки особистісно-орієнтованого навчання / В.В. Ягупов // Педагогіка-Особистісно-орієнтованого навчання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eduknigi.com/ped_view.php?id=153.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2012.

Ю. П. Корчагина. Культурологический подход к личностно-ориентированному профессиональному обучению.

В статье рассматривается суть личностно-ориентированного профессионального обучения, раскрываются основные проблемы профессиональной подготовки будущих специалистов технического профиля. Одной из проблем является культурологическая подготовка будущих инженеров. Для решения этой проблемы рассматривается культурологический подход к личностно-ориентированному профессиональному обучению. Аргументируется необходимость формирования у будущих инженеров культурологических знаний, которые стимулируют творческий поиск, помогают самопознанию, саморазвитию. Культурологический подход рассматривается как способ формирования гуманистических ценностей, формирования мировоззрения будущих специалистов.

Ключевые слова: инженерная деятельность, личность, культурология, культурологический подход, профессиональная подготовка, личностно-ориентированное обучение.

Yu. Korchagina. Culturological Approach to the Personality-oriented Professional Education.

In the article the essence of the personality-oriented professional education is considered. The main problems of the professional training for the future engineers are analyzed. The article demonstrates solving culturological training problems by using culturological approach. Also, it substantiates that the forming of the cultural knowledge of the future engineers is a required part of the contemporary studies process. Culturological approach is viewed as a method of forming of the students' humanistic values and outlook.

Keywords: professional training, culturological approach, culturology, personality, engineering activity, personality-oriented education.